

Elektrības un siltuma energoefektīva izmantošana

1. Pēdējā gada laikā gan ES, gan Latvijā apsprieda Eiropas Komisijas sagatavoto Energoefektivitātes un enerģijas taupīšanas direktīvas projektu. Diskusija beidzās ar to, ka dalībvalstis padarīja direktīvas priekšlikumu pietiekami maigu, lai no tā neizrietētu fundamentālas saistības energoefektivitātes uzlabošanai ES.
2. Ir dažādi iemesli, kādēļ iedzīvotāji, organizācijas, uzņēmumi, institūcijas nerīkojas energoefektīvi. Vieni vairāk enerģijas nekā vajadzētu tērē nezināšanas dēļ, citi tādēļ, ka sākotnējie ieguldījumi, lai tērētu mazāk, ir pārāk apjomīgi. Vēl citi neuzskata, ka enerģijas taupīga tērēšana ir uzmanības vērts. Eiropas Komisijas Enerģētikas ģenerāldirektorāts pirms gada publicēja jaunas energoefektivitātes direktīvas projektu, lai iedvesmotu, motivētu un, jā!, piespiestu.
3. Sena paruna vēstī: Ja nemāki – iemācīsim, ja negribi – piespiedīsim! Tomēr, lai iemācīšana un piespiešana būtu efektīva, ir jānodrošina pilnīga informācija, izglītošana un skaidra un precīza likumdošana. Energoefektivitātes gadījumā ir būtiski, lai būtu skaidrība būvnormatīvos un par būvnormatīviem, būvniecības standartiem, būvju dzīves cikla izvērtēšanu, nulles un zema enerģijas patēriņa ēku definīciju un ēku energoefektivitātes klasifikāciju. Visbeidzot, jābūt skaidrībai par publisko iepirkumu regulējumu un lomu enerģijas efektīvākā izmantošanā.
4. Ikdienā un diskusijās bieži mēdzam runāt par to, kas ir lēta un kas ir dārga enerģija. Uzmanība visbiežāk tiek veltīta augsto cenu apspriešanai un runāšanai par to, kādēļ cenas ir tādas, ka uzskatām tās par augstām. Jau padziļinātās diskusijās vairāk runājam par to, kā samazināt augstu enerģijas cenu ietekmi uz izdevumu portfeli. Tieši šādās diskusijās atklājas, ka vislētākā un labākā enerģija ir nepatērētā enerģija.
5. Elektrība un siltums ir tāda prece, ko gandrīz vienmēr var tērēt taupīgāk. Enerģijas taupīšanu ietekmē dažādi faktori un motivācijas, kas atkarīgas no katra konkrētā subjekta skatupunkta. Var izšķirt vismaz divas subjektu kategorijas – fiziskas personas un juridiskas personas. Juridiskās personas var tālāk iedalīt vēl vairākās subjektu grupās – fizisku personu apvienības, valsts un pašvaldību institūcijas un, visbeidzot, komersanti. Katrai no šīm grupām ir savs enerģijas tērēšanas skatījums un viedoklis par to, vai nepieciešams tērēt mazāk, kā to izdarīt un kādi ir potenciālie ieguvumi attiecībā pret ieguldījumiem.
6. Daudzie izejas punkti un dažādās intereses padara lēmumu pieņemšanu par enerģijas taupīšanas pasākumiem sarežģītu. Ja lēmums par enerģijas taupīšanu jāpieņem vienai fiziskai personai vai vienai juridiskai personai, tad iespēja efektīvi pieņemt lēmumu ir ievērojami lielāka nekā daudzu lēmuma pieņēmēju gadījumā. Ja vienai ēkai, kas lūdz uzlabot tās energoefektivitāti, ir daudzi saimnieki, tad, kā rāda prakse, var būt grūti vienoties par ieguldījumiem, kas nākotnē ļautu dzīvot **patīkamāk** un par enerģiju maksāt mazāk.
7. Iespējams samazināt enerģijas patēriņu jau esošā situācijā un jau uzbūvētām ēkām, taču iespējams paredzēt zemu enerģijas patēriņu nākotnē, šodien plānojot jaunu objektu būvniecību vai enerģiju tērējošu iekārtu projektēšanu, ražošanu un izmantošanu. Būvniecība ir nozare, kas spēj dot būtisku ieguldījumu enerģijas patēriņa samazināšanā gan privātajā, gan publiskajā sektorā. Lai nozares dalībnieki varētu, spētu un būtu motivēti ieguldīt ilgtspējīgā būvniecībā, jāpilnveido un jāuzlabo būvniecības regulācija.
8. Ilgtspējīgas būvniecības **pazīmes** ir kvalitāte un energoefektivitāte. Normatīvā regulējuma **sadrumstalotība** ir ilgtspējīgas būvniecības šķērslis. Vienota un saskaņota regulējuma trūkums Latvijas būvnormatīvos traucē energoefektivitātes aspektus kompleksī integrēt visās būvniecības stadijās, sākot ar plānošanu un beidzot ar ēkas nodošanu ekspluatācijā.

9. Viens Latvijai īpaši aktuāls temats ir energoefektivitātes pasākumu īstenošana kultūras un arhitektūras mantojuma objektos. Rīgā (bet ne tikai!) ir daudz ēku un būvju ar kultūrvēsturisku nozīmi, daudz arhitektūras pieminekļu, kas tādi ir, pateicoties gan to vizuālajam izskatam, gan būvniecības inženiertehniskajam risinājumam. Renovējot šādas ēkas, ir būtiski saglabāt ēku raksturojošās īpatnības un šo uzdevumu izpildīt noteikti palīdzētu precizēti būvnormatīvi, nepārkāpjami kritēriji iepirkumu procedūrās, kā arī izveidojot ilgtspējīgu risinājumu paraugus un aprēķinus. Ideālā gadījumā būtu jāveido vienots regulējums energoefektivitātes prasībām, jo esošā fragmentācija neveicina būvnormatīvu ievērošanu. Turklāt to prasībām būtu jābūt augstākām, ja vēlamies sasniegt labākus rezultātus ilgtermiņā.
10. Tāpat gan būvniekiem, gan klientiem ir svarīgi zināt ēkas ekspluatācijas izmaksas gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Tieši tādēļ ir, cik iespējams, jāveicina dzīves cikla izvērtējuma piemērošana izmaksu aprēķinos, it īpaši iepirkumos, kam augstu standartu piemērošanā jākalpo par paraugu privātajam sektoram. Dzīves cikla izvērtējuma izmantošana un ņemšana vērā jau no projektēšanas brīža arī ietu sazobē ar situāciju, kad būtu definētas ēku energoefektivitātes klases. Šāda pieeja veicinātu augstāku energoefektivitātes standartu piemērošanu ēkām to projektēšanā un būvniecībā, tā nodrošinot ēku ilgtspēju un arī paaugstinot ēku vērtību nekustamā īpašuma tirgū.
11. Visbeidzot, pārdomāta valsts politika energoefektivitātes veicināšanai izmantotu tai tieši pieejamos resursus, nevis censtos augstāku mērķu sasniegšanas eksperimentu nastu uzlikt privātajam sektoram. Viens veids, kā stimulēt enerģijas optimālāku tērēšanu, ir energoefektivitātes nosacījumu un kritēriju iekļaušana publiskajos iepirkumos, it īpaši būvniecībā. Arī ES Energoefektivitātes direktīvas projekts sabiedriskajam sektoram paredz parauga rīcības lomu, īstenojot plašus un obligātus energoefektivitātes pasākumus, tajā skaitā – ar mērķi samazināt enerģijas patēriņu valsts sektorā, ik gadu atjaunojot 3% valstij piederošo ēku. Ja valsts pati nespēs kļūt energoefektīvāka un šajos jautājumos izglītot arī ierindas pilsoni un būvniecības nozares profesionāli, tad talkā nāks Eiropas Komisija ar skaitliskā veidā formulētu atgādinājumu, kādēļ ir vērts samazināt enerģijas patēriņu un domāt un rīkoties ilgtspējīgi.

Source: politika.lv; skatīts 02.01.2013

<http://politika.lv/article/vislabaka-energjia-ir-nepatereta-energjia>

1. Kā autors raksturo direktīvas projektu?

- A. Tas visus piespiedīs lietot mazāk enerģijas
- B. Tas piespiedīs valdības ieviest jaunus likumus
- C. Tas visā visumā neko daudz nemainīs
- D. Tajā paredzēti stingri būvniecības standarti

2. Kāpēc autors 3. rindkopā lieto teicienu par iemācīšanu un piespiešanu?

- A. Būvniecības nozare tiks piespiesta paaugstināt celtniecības standartus
- B. Publiskie iepirkumi tiks regulēti, lai nodrošinātu enerģijas taupīšanu
- C. Lai pamatotu, kādi pasākumi enerģijas taupīšanai būtu veicami
- D. Valdībai būs jāizstrādā skaidri energoefektivitātes likumi

3. Kā, pēc autora teiktā, var vislabāk samazināt izdevumus par enerģiju?

- A. noteikt zemākas enerģijas cenas
- B. renovēt ēku
- C. nelietot enerģiju
- D. taupīt enerģiju

4. Kāpēc 6. rindkopā autors raksta, ka varētu dzīvot „patīkamāk”?

- A. Cilvēkiem nebūtu vairs jāstrīdas ar kaimiņiem
- B. Cilvēkiem būtu vairāk naudas
- C. Saimnieki būtu vienojušies par ieguldījumiem
- D. Telpas būtu siltākas un mājīgākas

5. Kas ir jāpilnveido, lai panāktu būvniecības nozares motivāciju ieguldīt ilgtspējīgā celtniecībā?

- A. Jābūt tiesību aktiem ES līmenī
- B. Jābūt skaidriem normatīvajiem aktiem
- C. Ir jāizglīto klienti
- D. Ir jāizglīto nozares pārstāvji

6. Ko 8. rindkopā nozīmē vārds „pazīmes”?

- A. simptomi
- B. rādītāji
- C. norādījumi

D. pamati

7. Ko 8. rindkopā nozīmē vārds „sadrumstalotība”?

- A. nomāktība
- B. sadrupšana
- C. fragmentārums
- D. sadalīšana

8. Kā autors vērtē Latvijas kultūrvēsturisko ēku renovāciju?

- A. Šādu ēku renovācija saskaņā ar energoefektivitātes standartiem bojātu to vizuālo izskatu
- B. Tās gaitā ir iespējami likumu pārkāpumi, jo būvnormatīvi nav saskaņoti
- C. Šādas ēkas un būves renovēt saskaņā ar energoefektivitātes standartiem ir pārāk dārgi
- D. Nav iespējams renovēt šādas ēkas, lai tās atbilstu energoefektivitātes standartiem

9. Kāpēc ir svarīgi veikt dzīves cikla izvērtējumu?

- A. Šāda pieeja veicinātu pārdomātu rīcību gan īstermiņā, gan ilgtermiņā
- B. Klientam ir jāzina projekta būvniecības izmaksas
- C. Šāds izvērtējums nodrošinātu ēkas ilgtspēju
- D. Ēkas vērtība būs augstāka nekā bez šāda izvērtējuma

10. Kuru grupu autors uzskata par vissvarīgāko enerģijas taupīšanas jomā?

- A. būvniecības nozari
- B. privāto sektoru
- C. valsts valdību
- D. sabiedrisko sektoru

11. Kāpēc autors visvairāk lieto vēlējuma izteiksmi?

- A. Ideālā situācijā, ievērojot visas norādes, energoefektivitātes projekts būtu veiksmīgs
- B. Viņš netic, ka viņa minētie punkti īstenosies
- C. Viņa minētos punktus vajadzētu iekļaut direktīvas projektā
- D. Ne fiziskām, ne juridiskām personām nav intereses taupīt enerģiju

12. Kā autors vērtē energoefektivitātes situāciju Latvijā?

- A. Valstij ir jāuzņemas atbildība par enerģijas tērēšanas samazināšanu
- B. Privātajam sektoram jāuzņemas atbildība par efektīvu enerģijas izmantošanu

- C. Valdībai nav resursu, lai veiktu direktīvas projektā minēto ēku atjaunošanu
- D. Eiropas Komisija uzņemsies atbildību par efektīvu enerģijas izmantošanu

ANSWER KEY

- 1. C
- 2. C
- 3. D
- 4. D
- 5. B
- 6. B
- 7. C
- 8. B
- 9. A
- 10. D
- 11. A
- 12. A